

tot achter in de vorige eeuw, dat wil dus zeggen tot na zijn huwelijk met een protestante, trouw aan de Kerk.

Niettemin had hij zooals gezegd een duw gehad, van de Kerk af, al in zijn eerste studie jaren. Wat heele volkeren in de Renaissance beleefd hebben, dat moet hij toen op zijn eentje beleefd hebben: een slingering van levensnegatie naar de volle levensaanvaarding toe. Tot dan toe belemmerde hem de kerkelijke praktijk daarin. Zij belemmerde hem in een uitvieren van aardschheid, die hem als schilder, als kunstenaar, als mensch – net of hij een te laat geboren renaissancist was – door rijkdom overrompelde. Hij ging trouw iederen dag mis hooren, dat moest hij al om zes uur 's morgens doen, wilde hij voor de schilderlessen op tijd zijn, die aan de Academie om zeven uur begonnen. Eens nu, terwijl hij met alvast zijn teekenboek bij zich, op weg was naar een kerkgebouw – zoo vertelde het mij zijn vriend W. van Oordt – ontmoette Steenhoff toevallig een ouderen medeleerling, die, in dien vroegen morgen op de stralende luchten wijzend, hem zei: 'Je gaat zeker nog éérs^t teekenen?' 'Nee, ik ga naar de kerk,' zei Steenhoff. De ander liet een zekere perplexheid blijken door een lang zwijgen, waarop als een explosie volgde: 'Ga jij, als de wereld zóó mooi is, in een mufte kerk zitten?!' Dat woord heeft Steenhoff doen wakker worden, het heeft hem allerminst den zin doen verliezen voor het mystieke achter de wereldsche dingen, maar met dat oogenblik te beginnen is hij de natuur en al het natuurlijke minder gaan zien als het te overwinnen aardsche en meer als het te genieten algemeen-natuurlijke en menschelijke: een uitstraling misschien wel van het goddelijke zelf.

Intusschen had dan zijn huwelijk plaats ('89). Het huwelijk van een schilder en kunstzinnigen jongen man, zonder opleiding van eenige beteekenis, in elk geval ongeschikt gebleken voor den handel, en ternauwernood bekwaam voor een vak. Dat beteekende dus armoe. Had zijn moeder hem tot dan toe in de gelegenheid gesteld de Academie te Amsterdam te bezoeken, en hem later geholpen een paar semesters met eenig gevoel van vrijheid te werken in de schilderscentra van Brussel en München, nu hij trouwde, een beetje op Steenhoff's wilde manier trouwde, en buiten het geloof van die vrome vrouw, nu kwam de hulp niet meer zoo van harte. Om de armoe en de andere familiale onaangenaamheden te ontvluchten gingen Steenhoff en zijn vrouw naar Zeeuwsch-Vlaanderen, later naar West-Vlaanderen: Brugge, Gent, en leefden zij, behalve van kleine toelagen, van hetgeen teekenwerk nu en dan opleverde. De oudste kinderen zijn in die contrijen geboren, waar men ongeveer vier jaar verbleef. In Steenhoff, nu weldra dertig jaar oud, is, als hij na dien zwerftocht in Amsterdam terug is, nog geen hang naar een vaste levensrichting te onderkennen. De schoonheid alleen heeft hem